

MEKO vihjeandmise teenus

MEKO püüab säilitada head ärikultuuri ning ennetada korruptsiooni ja muid rikkumisi. Nn vihjeandjatel on keskne roll demokraatliku ühiskonna oluliste väärtuste, nagu avatus ja läbipaistvus, kaitsmisel ja edendamisel. MEKO vihjeandmise teenus on osa organisatsiooni tegevusest rikkumiste ennetamiseks ja avastamiseks ning rikkumistest teavitavate vihjeandjate kaitsmiseks. MEKO vihjeandmise teenuse kaudu saavad vihjeandjad teatada MEKO-s esinevatest rikkumistest ja eeskirjade eiramistest, ilma et nad peaksid kartma negatiivseid tagajärgi.

Millest võib teatada?

Vihjeandmine peab puudutama rikkumisi, mille avalikustamise vastu on avalik huvi. Teave peab seega puudutama üldsust, mitte teavitaja enda töö- või töösuhte tingimusi. Konkreetset isikut puudutavad asjaolud võivad mõnel juhul olla avalikes huvides, kui tegemist on näiteks korduvate või süstemaatiliste rikkumistega, mida võib laiemast ühiskondlikust vaatepunktist pidada vastuvõetamatuks. Sisemiste eeskirjade, näiteks käitumisjuhendite rikkumised võivad samuti mõnel juhul olla avalikes huvides.

Vihjeandmine võib puudutada ka teatavate EL-i õigusnormide ja nende rakendamiseks või täiendamiseks kehtestatud riiklike õigusnormide rikkumisi. Hõlmatud EL-i õigusaktid on loetletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2019. aasta direktiivi (EL) 2019/1937 (liidu õiguse rikkumisest teavitavate isikute kaitse kohta) I lisas.

Teavitajal ei pea olema tegelikke tõendeid, piisab põhjendatud kartustest või kahtlustest.

Millest ei tohiks teatada?

- Üldiste rahulolematuse väljendamiseks. Sellised küsimused tuleb edastada otsesele juhile või personaliosakonnale.
- Julgeolekukaitse seaduse alusel salastatud teabe või muu riikliku julgeolekuga seotud teabe edastamiseks.

Kes võib teatada ja saada kaitset

Nn Vihjeandja kaitse seadusega on kaitstud isikud, kellel on ettevõttega tööalane seotus. Need on töötajad või muud selles ettevõttes tegutsevad või

ettevõttega seotud isikud, kus rikkumine ühel või teisel viisil toimub. Siia kuuluvad ka osalise tööajaga töötajad, tööle kandideerijad ja isikud, kelle töösuhe on lõppenud. Teavitaja märgib teavitamise käigus oma kuuluvuse vastavasse isikute ringi.

Mida kaitse tähendab

Kaitse tähendab keeldu MEKO-le a) takistada või püüda takistada teatamist ning võtta teatamise tõttu b) vastumeetmeid. Kaitse hõlmab ka c) vastutusest vabastamist ja õigust kahjuhüvitisele nende keeldude rikkumise korral.

- Takistav meede võib seisneda selles, et tegevusüksus pakub hüve, et isik ei konsulteeriks oma töötajate organisatsiooniga.
- Vastumeede võib olla näiteks töölepingu lõpetamine, edutamata jätmine, tööülesannete muutmine, töökoha muutmine, palga vähendamine või tööaja muutmine.
- Vastutusest vabastamine tähendab, et isikut, kes seaduse kohaselt vihje andmise käigus rikub konfidentsiaalsuskohustust, ei saa võtta vastutusele konfidentsiaalsuskohustuse rikkumise eest.

Vastutusest vabastamise eelduseks on, et teavitajal oli põhjendatud alus arvata, et just konfidentsiaalsuskohustusega hõlmatud teabe avaldamine oli rikkumise paljastamiseks vajalik.

Vastutusest vabastamist ei kohaldata konfidentsiaalsuskohustuse tahtliku rikkumise korral, kui selline kohustus piirab teabe avaldamise õigust või kui rikutakse kaitseleiutisi käsitleva seaduse alusel kehtivat konfidentsiaalsuskohustust.

Vastutusest vabastamist ei kohaldata ka juhul, kui teavitaja annab välja dokumente. Vastutusest vabastamine kehtib siiski siis, kui teavitaja edastab dokumendis sisalduvat teavet suuliselt või muul viisil ilma dokumenti ennast avaldamata.

Kui teavitaja paneb teabe hankimisel toime kuriteo, ei ole teavitaja kaitstud. Sellisteks kuritegudeks võivad tüüpiliselt olla vargus, ebaseaduslik sissetung, arvutisüsteemi sissemurdmine, spionaaž või salajase teabe ebaseaduslik käitlemine.

Kes haldab vihjeandmissüsteemi?

MEKO sisemine teavituskanal on turvaline süsteem, mida pakub MEKO-st sõltumatu osapool KPMG AB ("KPMG"). KPMG vihjeandmise teenus on täielikult eraldatud MEKO sisevõrgust ja välisest veebisaidist ning võib teateid vastu võtta ööpäevaringselt.

Teavitaja võib valida, kas teatada anonüümselt või esineda oma isikuandmetega. Teate esitamiseks ei ole konto registreerimine vajalik, kuid see hõlbustab juhtumi edasist uurimist ja/või juhtumi staatuse jälgimist. Teavitaja anonüümsuse tagamiseks ei salvesta KPMG AB IP-aadresse ega muid metaandmeid. Süsteem kaitseb ka teadet ning kõiki andmeid nende isikute kohta, kelle isik ilmneb teates.

Kui isik, kes tavaliselt vihjeandmise juhtumeid käsitleb, on ise teate objektiks, suunatakse juhtum viivitamata teisele sõltumatule ja pädevale menetlejale. See tagab objektiivse ja õiguskindla menetlemise.

Kuidas toimub teavitamine?

- Teade esitatakse, täites KPMG vihjeandmise teenuses elektroonilise vormi. Teavitada võib ka KPMG vihjeandmise teenuse kõneposti kaudu või taotleda kõneposti kaudu füüsilist kohtumist teate esitamiseks.
- Kui teavitaja soovib jätkata dialoogi ja/või jälgida juhtumi staatust, antakse talle unikaalne juhtuminumber ja parool, et jälgida juhtumit KPMG vihjeandmise teenuses. Need andmed tuleb turvaliselt säilitada.
- KPMG AB vastuvõtuüksus võtab juhtumi vastu (ja kinnitab selle kättesaamist, kui teavitaja on loonud konto edasiseks suhtluseks või esitanud kontaktandmed muul viisil).
- KPMG AB vastuvõtuüksus teeb juhtumi kohta esmase hindamise.
- Teade ja esmane hinnang edastatakse MEKO eelnevalt määratud kontaktisikutele edasiseks menetlemiseks ja tegevusplaani koostamiseks. KPMG AB tagab, et teadet ei edastata ühelegi MEKO töötajale, keda teade puudutab.
- MEKO otsustab võimalike meetmete üle.
- Tagasidet antakse teavitajale, kui teavitaja on loonud konto või esitanud kontaktandmed muul viisil.

Õigus kinnitusele ja tagasisidele

Teavitaja saab KPMG AB-lt kinnituse teate kättesaamise kohta seitsme päeva jooksul, välja arvatud juhul, kui teavitaja on sellest kinnitusest loobunud või kui on alust arvata, et kinnitus võiks paljastada isiku identiteedi.

KPMG AB annab teavitajale mõistlikus ulatuses tagasisidet selle kohta, milliseid meetmeid on võetud ja miks, kolme kuu jooksul alates teate kättesaamisest (või juhul, kui kättesaamise kinnitust ei ole antud, seitsme päeva jooksul alates teate kättesaamisest).

Kui on vaja avaldada andmeid, mis võivad teid tuvastada, teavitatakse teid enne avaldamist, välja arvatud juhul, kui see võib uurimist raskendada.

Erinevad viisid rikkumistest teatamiseks

Rikkumistest võib väliselt teatada ka pädevale asutusele. Teave selle kohta, millised asutused võtavad vastu vihjeandjate teateid ja kuidas teatamine toimub, on leitav vastavate asutuste veebilehtedel, näiteks Rootsi Töokeskkonnaameti, Finantsinspeksiooni ja Andmekaitseameti veebilehtedel.

Avalikustamine tähendab, et teave rikkumiste kohta tehakse üldsusele kättesaadavaks, näiteks kui teavitaja avaldab ise teavet sotsiaalmeedias või edastab teavet ajakirjanikule, kes selle seejärel avaldab.

Eriti avalikustamise kohta

Kui teatamine toimub avalikustamise kaudu, peab isiku kaitsmiseks vihjeandjate kaitse seaduse alusel olema täidetud vähemalt üks järgmistest tingimustest:

- välise teavituskanaliga asutus on jätnud oma kohustuse täitmata ja ei ole võtnud vajalikke meetmeid,
- rikkumine kujutab endast ohtu elule ja tervisele või
- teavitajal on põhjendatud alus arvata, et esineb vastumeetmete oht.

Sõnavabadus ja teabe kogumise vabadus

Rootsi trükivabaduse seaduse ja väljendusvabaduse põhiseaduse kohaselt on igaühel põhiseaduslik õigus esitada teavet avaldamiseks meedias (sõnavabadus). Samuti on olemas õigus hankida teavet selle avalikustamise eesmärgil (teabe kogumise vabadus). Nendel õigustel on piirangud, näiteks ei hõlma need teavet, mille avaldamine kujutaks endast teatud raskeid kuritegusid, nagu riigi julgeoleku vastased kuriteod.